

Er ref: M2019/00116/KI

Ina Müller Engelbrektson
ina.muller.engelbrektson@regeringskansliet.se
08-405 23 34

Vår ref: R2019:1

Anna Holmberg
anna.holmberg@skogsindustrierna.se
072-722 72 44

Svar på remiss av Meddelande från kommissionen En ren jord för alla – En europeisk strategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi

Skogsindustrierna tackar för möjligheten att svara på remissen.

SAMMANFATTNING

Svensk skogsindustri är på många sätt en föregångare i klimatarbetet. För att vi även fortsättningsvis ska kunna vara det krävs att EU:s 2050-klimatstrategi stimulerar ytterligare utveckling av bioekonomin samtidigt som industrins konkurrenskraft bibehålls eller stärks.

Våra synpunkter angående strategin:

- Vi stödjer det 2050-mål om netto-noll-utsläpp som EU-kommissionen föreslår.
- Vi instämmer i att målet ska nås samtidigt som Europas konkurrenskraft bibehålls eller stärks.
- Vi betonar att det inte får finnas utrymme för några "friåkare" i den omställning som måste göras.
- Vi noterar med glädje att bioekonomin är en byggsten för att nå målet och att materialsubstitution lyfts fram som viktigt.
- Vi stödjer kommissionens åsikt att det i nuläget vore fel att revidera EU:s 2030-klimat- och energimål.
- Vi noterar med tillfredsställelse att strategin anger att skogsägare är nyckelaktörer i omställningen.
- Vi upplever att kommissionen alltför mycket förespråkar att EU ska vara självförsörjande i fråga om t.ex. skogliga produkter. Istället vill att EU håller öppet för import under förutsättningen att tillverkningen av dessa produkter lever upp till EU:s krav på hållbarhet.
- Vi hade gärna sett en tydligare definition av restutsläpp.
- Vi hade välkomnat en tydligare skrivning om varför det är viktigt för klimatarbetet att hållbart bruka skogen och använda den skogliga råvaran.

Våra synpunkter angående de bakomliggande analyserna:

- Vårt intryck är att analyserna är väl genomarbetade och att de olika delarna av kommissionen varit starkt involverade.
- Vi anser dock att de flesta av kommissionens analyser sker på det gamla vanliga sättet, d.v.s. i stuprör, när fler borde göras tvärsgående.
- Vi noterar bättre och tydligare skrivningar (än i strategin) om vikten av hållbart brukande av skogen och användning av den skogliga råvaran.
- Vi hade välkomnat en djupare analys om vikten av mer materialsubstitution – nu är analyserna i mycket hög grad energiinriktade.
- Vi anser att analyserna om massa- och pappersindustrin är otidsenliga.

Våra råd till regeringen i dess fortsatta arbete:

- Vi förväntar oss att regeringen arbetar tvärfunktionellt både inom regeringskansliet och i fråga om vilka politiska initiativ som behövs.
- Vi rekommenderar regeringen att göra 2050-målet och fortsatt arbete med EU-strategin till en prioriterad fråga under 2019.
- Vi vill se ett nära samarbete mellan regeringen och näringslivet. Detta eftersom svensk skogsindustri har ett väl utvecklat arbete i klimatfrågor och bidrar med många av de lösningar som behövs för omställningen.
- Vi förväntar oss att regeringen i kommande diskussioner inom olika rådskonstellationer säkerställer:
 - Att EU antar ett 2050-mål om netto-noll-utsläpp.
 - Att det i omställningen inte ges utrymme för några "friåkare", varken vad gäller medlemsstater eller samhällssektorer.
 - Att bioekonomi kvarstår som en viktig byggsten.
 - Att materialsubstitution ges ytterligare vikt.
 - Att det finns stark och bred acceptans för Sveriges möjlighet att hållbart bruka skogen och producera råvara för bioekonomin.

EU:s 2050-strategi måste bidra till tillväxt i bioekonomin

Med välskötta skogar och en skogsindustri av världsklass som grund har Skogsindustrierna ställt upp en offensiv vision: att skogsnäringen driver tillväxt i världens bioekonomi. En bioekonomi utgår från förnybara råvaror som används på ett hållbart sätt och en hög grad av återvinning. Bioekonomi bidrar till att bryta dagens fossilbaserade ekonomi och till att uppnå EU:s och Sveriges klimatpolitiska målsättningar.

De biobaserade produkter svensk skogsindustri redan idag tillverkar – främst sågade trävaror, massa, papper och kartong – kommer fortsatt att utgöra basen under åtskilliga år framöver, men mycket utvecklingsarbete pågår för att ta fram förbättrade och nya produkter. För att framtidssatsningar ska kunna finansieras och bioekonomin växa krävs en politik som leder till att våra medlemmars konkurrenskraft är stark. Detta eftersom de exporterar över 80 procent av det de tillverkar i Sverige och priset på deras produkter sätts i tuff internationell konkurrens.

En väl utformad 2050-strategi, som stimulerar till tillväxt i bioekonomin och som rätt belönar ett offensivt klimatarbete, är en viktig parameter för att definiera vår internationella konkurrenskraft.

Svensk skogsindustri är en föregångare i klimatarbetet

Svensk skogsindustri bidrar på fem sätt i klimatarbetet:

1. Hållbart brukad skog binder koldioxid från atmosfären när den växer.
2. Produkter baserade på skoglig biomassa binder kol under hela sin levnadstid, i fråga om en byggnad kan det handla om mer än 100 år.
3. Produkter från skoglig biomassa har ett lågt klimatavtryck och ersätter produkter från fossila råvaror eller produkter med höga utsläpp under sin tillverkning.
4. Hög grad av produktåtervinning bidrar till mer slutna kretslopp.
5. Sidoströmmar från skog och skogsindustri och produkter som inte längre kan återvinnas blir till bioenergi, som ersätter fossila energikällor.

Våra synpunkter angående strategin

a. Det här ser vi som positivt i strategin

Skogsindustrierna stödjer det 2050-mål om netto-noll-utsläpp som kommissionen föreslår. Vi ser det som extra positivt att kommissionen faktiskt aktivt valde att ange ett specifikt mål, istället för att enbart presentera scenarier för fortsatt diskussion. Vidare noterar vi att kommissionen betonar att målet ska nås samtidigt som Europas konkurrenskraft bibehålls eller stärks, vilket för oss är en mycket viktig markering. Att kommissionen menar allvar med sina ord märks inte minst genom att de förordar scenariot 1,5LIFE, vilket uppges kunna nå samma utsläppsminskning som 1,5TECH, men till en lägre total kostnad.

Vi håller med kommissionen om att den omställning vi står inför kommer att omfatta hela ekonomin. Vi vill därför betona att det inte får finnas utrymme för några "friåkare" i den här processen, utan alla medlemsstater och sektorer måste bidra till det yttersta av sin förmåga. De som går före ska uppmuntras, stimuleras och belönas för sitt arbete – inte belastas. Samtidigt har vi full förståelse för att omställningen inte ensidigt kan få gå ut över enskild region eller sektor, eftersom det skulle undergräva förtroendet för den förda politiken. Vi förstår därför kommissionens betoning av "Just Transition".

För att klara av en omställning till en värld med låga eller obefintliga utsläpp behöver vi i så stor utsträckning som möjligt bygga denna värld på användning av produkter som kommer från förnybara råvaror, som inte orsakar utsläpp när de tillverkas och som om möjligt lagrar energi. Sådana produkter är det bara fotosyntesen som kan förse oss med. Vi noterar därför med glädje att bioekonomin är en av de byggstenar som kommissionen inkluderar i alla scenarier. För oss är det ett tydligt tecken på att kommissionen valt att bygga vidare på det arbete som gjordes under 2018 i samband med att EU:s Bioekonomistrategi reviderades. Vi upplever vidare att skogens roll som producent av råvara för bioekonomin betonas på ett positivt sätt. Det samma gäller den klimatnyttiga produkter av förnybara råvaror skapar när de ersätter fossilbaserade produkter eller produkter med höga utsläpp under sin produktion, det vill säga det som ofta kallas för materialsubstitution.

Vi delar kommissionens åsikt att det i nuläget vore fel att föreslå en revidering av EU:s klimat- och energimål för 2030, eftersom det skulle riskera att låsa diskussionerna om det långsiktiga 2050-målet. Vi anser istället att kommissionen i nuläget bör fokusera på sin del av implementeringen av alla de lagstiftningsakter som förhandlats de senaste åren inom Ren energi för alla-paketet. Vår industri påverkas av ett stort antal av dessa akter och våra medlemsföretag behöver nu få kunskap om detaljimplementering från 2021 och framåt för att kunna planera sina verksamheter. Att i nuvarande situation omförhandla 2030-målen skulle innebära att vi istället för implementering och klarlägganden skulle kastas in i en troligen flerårig omförhandlingsprocess. Dessutom finns det inskrivet i flertalet rättsakter att en revidering kan göras 2022/2023. Vi förordar att kommissionen inväntar de revideringarna.

Vi noterar med tillfredsställelse att det i strategin anges att jordbrukare och skogsägare är nyckelaktörer i omställningen till netto-noll-utsläpp och att de därför bör uppmuntras och stödjas.

b. Det här hade vi gärna sett ytterligare förtydligat i strategin

Strategin har ett väldigt starkt energifokus, vilket inte är så förvånande, eftersom 75 procent av EU:s utsläpp uppges komma från produktion eller användning av energi. Det starka energifokuset gör ju dock att andra möjligheter till att sänka klimatutsläppen kommer lite i bakgrunden. Som nämnts tidigare finns vikten av materialsubstitution med, men den möjligheten hade kunnat betonas mycket tydligare.

När vi läser strategin får vi en bild av att kommissionen fiktivt slår en ring om EU och gör sina bedömningar och uttalanden utifrån perspektivet att EU måste klara sig självt. Dit hör t.ex. en betoning på att EU själva behöver ta fram den biomassa som behövs för omställningen och inte kan göra sig beroende av import. Vi tycker att det här synsättet är begränsande, då vi generellt alltid är positiva till frihandel, eftersom vi är en mycket exportberoende bransch. Vi förstår inte varför EU skulle utesluta att importera olika skogliga produkter under förutsättning att produktionen av dessa lever upp till de krav på hållbarhet som EU anger i sin lagstiftning. Ett tjugotal länder i världen har visat att man både kan mätta sin befolkning och få sina skogar att växa. Dit hör länder som Chile, Costa Rica och Vietnam. Genom att man bygger upp skogsbruk och skogsindustri i dessa länder kan de också i ökad omfattning bli handelspartner till EU.

I strategin anges att det 2050 kommer att finnas kvar en viss mängd resterande utsläpp ("residual emissions") i vissa sektorer, t.ex. jordbruk, transporter och industri. Netto-noll-utsläpp kan trots det nås, eftersom det finns en sänka i markanvändning som absorberar dessa utsläpp. Vi har inga problem med själva logiken, d.v.s. att till exempel hållbart brukad skog som växer fungerar som en sänka. Vi noterar dock att begreppet resterande utsläpp inte definieras speciellt väl av kommissionen. Vi ser därför en risk att medlemsstater eller sektorer som inte anser sig kunna sänka sina utsläpp – eller inte vill på grund av det

politiska, ekonomiska eller sociala priset – kommer att åberopa att just deras utsläpp måste definieras som resterande. Det skulle kunna innebära att ett omotiverat fokus läggs på de skogliga resurserna i norra Europa att fungera som sänka medan andra aktörer på kontinenten skaffar sig möjlighet att leva kvar med gamla utsläppsmönster.

Vi hade gärna sett att kommissionen ännu tydligare hade betonat vikten för klimatarbetet med ett hållbart brukande av skogen och användning av den skogliga råvaran. Skogens och skogsråvaran roll lyfts fram, men samtidigt upplever vi att strategin väl mycket betonar skogens roll som sänka. Kortsiktigt kan en strategi som bygger på att avsätta mer av tillväxten i skogen till kolsänka vara effektiv. En sådan strategi är samtidigt riskfylld, eftersom risken för skador på skogen ökar med ökande virkesförråd. Tillväxten i skogen minskar också med ökande ålder och när sänkan avtar eller till och med vänds till utsläpp måste det finnas ny, annan teknologi (än växande skog) på plats för att minska utsläppen.

Vi vill i det här sammanhanget påpeka att flera av de östliga EU-länderna har stora skogstillgångar. En bioekonomi som växer och utvecklas skulle kunna skapa jobb och stimulera tillväxt i dessa länder på motsvarande sätt som skett i till exempel Sverige och Finland.

Våra synpunkter angående de bakomliggande analyserna

c. Det här ser vi som positivt i analyserna

Ett generellt omdöme är att analyserna ger ett intryck av att vara väl genomarbetade. Vi vet också från egna kontakter med kommissionen att väldigt många delar av densamma varit starkt involverade i det lagarbete som framtagandet innebar, vilket säkerligen har bidragit positivt.

Vi upplever att kommissionen i de bakomliggande analyserna bättre än tidigare har förstått vikten för klimatet av att aktivt och hållbart bruka skogen. Det är flödet av kol från atmosfären till produkter och förnybar energi, som ger möjlighet att långsiktigt ersätta fossila utsläpp, inte en större kolsänka. De beskrivningar som ges i analyserna visar att kommissionen har insikt om dynamiken i hållbart brukande och de positiva effekterna detta ger. Kommissionens ursprungliga LULUCF-förslag uppvisade ett betydligt mer statiskt och ensidigt synsätt på detta genom att försöka tvinga fram en ökande sänka och därmed hämma möjligheterna till materialsubstitution.

Som nämns i ovan i våra kommentarer (om strategin) är det olyckligt att kommissionens större grad av insikt som syns i analyserna inte får fullt ut genomslag i själva strategitexten.

d. Det här hade vi gärna sett ytterligare förtydligat i analyserna

För oss är bioekonomin tvärsgående, d.v.s. den omfattar allt från försörjning med hållbar bioråvara, framställning av produkter, användning av desamma, förändrade konsumentbeteenden, cirkularitet och när produkter inte längre kan återvinnas fler gånger, till slut energiproduktion. Som tidigare nämnts ser vi det som mycket positivt att kommissionen i själva strategin definierar bioekonomin som en viktig byggsten, men vi upplever inte att kommissionen i analyserna i tillräckligt hög grad belyser bioekonomins tvärsgående karaktär. Istället görs analyserna på det gamla vanliga sättet, d.v.s. mer eller mindre i stuprör.

Vi hade gärna också sett mer ingående analyser om vilken roll materialsubstitution har att spela i klimatarbetet. Även denna fråga är tvärsgående, eftersom substitution kan ske inom många olika sektorer

i samhället. Det kan handla om att bygga mer i trä eller hur vi transporterar oss eller vilka typer av förpackningar vi väljer att använda.

På sidan 361 i analyserna finns ett kapitel om massa- och pappersindustrin och dess utmaningar och möjligheter att ställa om. Analyserna känns utifrån ett svenskt perspektiv väldigt otidsenliga. Våra medlemmar är redan 96 procent fossilfria i sina interna processer. Vi är medvetna om att vi gentemot våra konkurrenter i Kontinentaleuropa har en stor fördel – god tillgång till sidoströmmar från skogen och från våra industrianläggningar, vilka vi kan använda till att sänka våra utsläpp – men vi har också jobbat hårt i många år och gjort stora investeringar för att nå dit vi är idag. Våren 2018 antog vi dessutom en plan för Fossilfri konkurrenskraft, där vi till skillnad från andra svenska branscher även inkluderar en målsättning om hur vi ska sänka utsläppen från våra transporter. Men, även utifrån ett kontinentaleuropeiskt perspektiv är kapitlet om massa- och pappersindustrin otidsenligt. Ett sådant exempel är att analysen kraftigt trycker på att elektrifiering av industriprocesserna är en möjlig väg framåt, men den åsikten delas inte av vår europeiska branschorganisation, CEPI.

Våra råd till regeringen i dess fortsatta arbete

Det måste avspeglats i regeringens fortsatta arbete, både gentemot nationella intresser och EU-familjen, att strategin är bred och att en omställning av hela samhället kommer att behövas. Detta innebär att definiera vad som krävs gällande t.ex. klimat, energi, transporter, skog, materialval, konkurrenskraft, näringspolitik och forskning och innovation. Regeringen bör också knyta sitt fortsatta arbete till ambitionen att bli världens första fossilfria välfärdsnation.

Vi rekommenderar att regeringen gör 2050-målet och det fortsatta arbete med EU-strategin till en prioriterad fråga under 2019 och avsätter de resurser inom regeringskansliet som behövs för att säkerställa att det svenska perspektivet blir väl representerat i de fortsatta diskussionerna inom EU. Inom Skogsindustrierna tog vi motsvarande beslut i december 2018.

Vi förväntar oss att regeringen i de fortsatta EU-diskussionerna på ett balanserat sätt står upp för hållbart brukande av skogen och dess roll i klimatarbetet – inte bara skogen som en sänka, utan som en källa till förnybar råvara, klimatnytta och biodiversitet. Vi vill i det sammanhanget påminna om den slutsats IPCC tidigare dragit och som fortsatt gäller:¹

“In the long term, a sustainable forest management strategy aimed at maintaining or increasing forest carbon stocks, while producing an annual sustained yield of timber, fiber and energy from the forest, will generate the largest sustained mitigation benefit”.

Vi har informerats om att en tvärfunktionell arbetsgrupp, en s.k. IDA-grupp, skapats inom regeringskansliet, vilket är mycket bra. Det är dock oerhört viktigt att miljödepartementet, som ledare för gruppen, ger full möjlighet för andra berörda departement att aktivt medverka och påverka. Dit hör bl.a. att vara transparent i process och budskap och att ge tillräcklig tid för förberedelser.

Vi rekommenderar regeringen att omgående involvera näringslivet i det fortsatta arbetet. Svenskt näringsliv har ett väl utvecklat arbete i klimatfrågor och bidrar med många av de lösningar som behövs för

¹ IPCC's 4th assessment report, 2007

omställningen. Vi vill speciellt peka på den rapport som Svenskt Näringsliv nyligen publicerade², i vilken ett stort antal branschers färdplaner mot fossilfrihet sammanfattas. Resultatet visar att det kommer att krävas stora mängder fossilfri el och bioenergi för att dessa branscher ska kunna nå sina målsättningar. Rapportens slutsatser är konkreta exempel på hur klimat-, energi-, industri-, transport- och forskningspolitik m.m. måste samverka för att omställningen ska vara möjlig.

Sammanfattningsvis förväntar vi oss att regeringen i kommande diskussioner inom olika rådskonstellationer säkerställer:

- Att EU antar ett 2050-mål om netto-noll-utsläpp.
- Att det i omställningen inte ges utrymme för några "friåkare", varken vad gäller medlemsstater eller samhällssektorer.
- Att bioekonomi kvarstår som en viktig byggsten.
- Att materialsubstitution ges ytterligare vikt.
- Att det finns stark och bred acceptans för Sveriges möjlighet att hållbart bruka skogen och producera råvara för bioekonomin.

För Skogsindustrierna

Anna Holmberg
Energidirektör

Mårten Larsson
Vice VD och ansvarig för bioekonomi och internationella skogsfrågor

² Rapport från Sweco på uppdrag av Svenskt Näringsliv: "Klimatneutral konkurrenskraft, kvantifiering av åtgärder klimatfärdplaner", februari 2019